

LEONIE WALTA, freelance wetenschapsjournalist.

Hoe houd je een groeiende stad als Utrecht gezond om in te leven en te werken? De Kennisalliantie Gezond Stedelijk Leven, een samenwerkingsverband tussen overheden en kennisinstellingen, ontwikkelt kennis en oplossingsrichtingen om bij te dragen aan de gezondheid van inwoners en werknemers in stad en regio Utrecht. Dat kan niet zonder nauwe samenwerking tussen verschillende disciplines.

UTRECHT MODELREGIO VOOR GEZOND STEDELIJK LEVEN

HOE KUN JE EEN STAD VERDICHTEN TERWIJL JE TEGELIJKERTIJD MEER RUIMTE CREËERT VOOR GROEN EN RUIMTE BIEDT AAN MOBILITEIT?
BRON: SHUTTERSTOCK

Stad en regio Utrecht groeien, en daarmee de behoefte aan woonruimte en werkgelegenheid. De toenemende verstedelijking en verkeersstromen maken het een uitdaging om de regio voor iedereen gezond te houden. Ruimtelijke inrichting speelt daarin een belangrijke rol. Hoe kun je een stad verdichten terwijl je tegelijkertijd meer ruimte creëert voor groen, rekening houdt met klimaatverandering, en ruimte biedt aan mobiliteit? En hoe beïnvloedt de omgeving keuzes van mensen voor gezond of duurzaam gedrag? Het zijn integrale vraagstukken die samenwerking vragen tussen overheden, kennisinstellingen, bedrijven en eindgebruikers. In Utrecht is daarom de Kennisalliantie Gezond Stedelijk Leven van start gegaan, een samenwerkingsverband tussen de gemeente Utrecht, provincie Utrecht, Universiteit Utrecht en Hogeschool Utrecht.

KENNISALLIANTIE

De kennisalliantie is bedoeld als knooppunt waar kennisvragen, oplossingsrichtingen en kennis op het gebied van gezond stedelijk leven samenkomen. De alliantie is in 2016 ontstaan uit de behoefte bij de kennisinstellingen om hun kennis over gezond stedelijk leven in de praktijk te toetsen en te implementeren, en de behoefte bij overheden om recente kennis te benutten voor het ontwikkelen en evalueren van beleid. Samen met partijen binnen en buiten de regio werken de partners in de kennisalliantie aan vraagstukken op

het gebied van gezond stedelijk leven. De prioriteit ligt bij de thema's gezondheidsverschillen en -achterstanden, gezonde leefomgeving, duurzaam en gezond voedsel, stedelijke mobiliteit en werk van de toekomst.

VRAAGSTUKKEN

Tussen de Utrechtse wijken bestaan grote gezondheidsverschillen die zijn terug te voeren op sociaaleconomische verschillen, leefstijl en bijvoorbeeld de woonomgeving. Welke interventies het best werken om de gezondheidsachterstand van mensen met verschillende achtergronden te verminderen is nog onvoldoende duidelijk. De uitdaging bij de inrichting van de leefomgeving is hoe de stad op een gezonde manier kan groeien, met minder luchtverontreiniging en geluidsoverlast en een groene omgeving die uitnodigt tot bewegen. De ruimtelijke inrichting is ook van invloed op de keuzes die mensen maken voor vervoermiddelen, bijvoorbeeld voor schone en actieve vervoerwijzen zoals lopen en fietsen, die belangrijk zijn voor een gezonde stad. Het beïnvloeden van keuzes speelt ook een rol bij voeding. De vraag is hoe je mensen kunt bewegen om te kiezen voor gezond en duurzaam voedsel.

Ten slotte is het belangrijk om te verkennen hoe het werk van de toekomst eruitziet. Mensen met werk zijn over het algemeen gezonder dan men-

sen zonder werk. In Utrecht is de demografische groei groter dan de banengroei. Onder invloed van de digitalisering verdwijnen er steeds meer banen, maar de transitie naar een duurzame samenleving levert weer ander soort werk op. De vraag is wat er nu al gedaan kan worden om daarop in te spelen.

ONDERZOEK

De kennisalliantie wil met praktijkonderzoek, fundamenteel onderzoek en living labs bijdragen aan de kennisontwikkeling op het gebied van deze thema's. In praktijkonderzoek werken kennisinstellingen nauw samen met eindgebruikers – inwoners of werknemers van bedrijven – om oplossingsrichtingen te testen, zoals technologie die mensen aanzet tot meer bewegen. Fundamenteel onderzoek is nodig waar nog vragen openliggen, bijvoorbeeld over de relatie tussen omgevingsfactoren en de individuele keuzes van mensen voor gezonde alternatieven. In living labs werken meerdere partijen samen om kennis te ontwikkelen en oplossingsrichtingen uit te proberen. Overheden faciliteren, kennisinstellingen brengen kennis en methoden in en bedrijven bieden potentiële oplossingsrichtingen. Ook inwoners zijn betrokken in het onderzoek, niet alleen om te onderzoeken wat de effecten van oplossingsrichtingen zijn, maar ook voor bewustwording en gezond en duurzaam handelen. Een groot voordeel van het samenwerken in de kennisalliantie is dat er eenvoudiger consortia

te vormen zijn voor nationale en internationale onderzoeksprojecten. Partijen weten elkaar makkelijk te vinden of werken al samen in de praktijk of in onderzoeksprojecten.

SAMENWERKING

Naast het ontwikkelen van kennis, zet de kennisalliantie ook in op het succesvol leren samenwerken met veel verschillende partijen. Want hoewel samenwerking tegenwoordig het codewoord is, valt het in de uitvoering nog niet altijd mee om eruit te halen wat erin zit. Een eerste startpunt is het samenbrengen van mensen met de juiste expertise en ervaring. Een tweede is het ontwikkelen van vertrouwen en commitment door in een vroeg stadium op tafel te leggen wat iedereen kan bijdragen, en wat de belangen van de verschillende partijen zijn. Tenslotte is het belangrijk om kennisontwikkeling als een circulair proces te benaderen, waarin steeds nieuwe vragen en oplossingsrichtingen naar boven komen.

MODELREGIO

Uiteindelijk is het de ambitie van stad en regio Utrecht om zich te ontwikkelen tot een nationale en internationale modelregio op het gebied van gezond stedelijk leven. Met een schone en rustige woonomgeving, passend werk en opleiding, en met een voortdurende samenwerking op het gebied van kennis over gezond stedelijk leven.

PUBLICATIE

Binnenkort verschijnt een publicatie van Kennisalliantie Gezond Stedelijk Leven waarin zij haar plannen, ambities en werkwijze presenteert. Deze publicatie is verkrijgbaar via Miriam Weber (gemeente Utrecht) m.weber@utrecht.nl of Liesbeth van Holten (provincie Utrecht) liesbeth.van.holten@provincie-utrecht.nl. Leonie Walta schreef de tekst voor de publicatie.